

Essay

‘Who’s the alpha male now, bitches?’: Elliot Rodger en radicale verlossing

Annelotte Janse

Universiteit Utrecht, Faculteit Geesteswetenschappen
j.c.janse@uu.nl

In haar onlangs verschenen boek *Radicale verlossing* stelt Beatrice de Graaf veroordeelde terroristen de vraag wat zij nu echt geloven en wat hen heeft gedreven tot het plegen van een terroristisch misdrijf.¹ Uit elk van de 23 interviews komt naar voren dat het verlangen naar verlossing van een gevoeld onrecht, kwaad of tekort de terrorist er in meer of mindere mate toe bewogen heeft radicale actie te ondernemen, om zo het onrecht voor de terrorist zelf, maar ook voor de gemeenschap waartoe hij of zij behoort op te heffen. Daarbij geldt, aldus De Graaf, dat het verlangen naar verlossing voor seculiere terroristen ‘minder sterk’ is (2021: 279); ze ervoeren wel degelijk een bepaald onrecht, maar verbonden geen transcendent doel aan hun daad.

De wisselende gradatie waarmee het verlossingsverlangen aanwezig was onder haar geïnterviewden brengt De Graaf tot de vraag in welke gevallen van radicalisering en terrorisme de ‘benadering van de radicale verlossing’ nu toepasbaar is en meerwaarde heeft ten opzichte van bestaande theorieën (2021: 279); enkel religieuze of toch ook seculiere casestudies? Als leidraad zet De Graaf vijf voorwaarden uiteen waaronder het model van radicale verlossing (RV-model) van toepassing is (ibid.: 269-272, 297):

¹ Onder terrorisme versta ik '[h]et uit ideologische motieven (voorbereiden van het) plegen van op mensenlevens gericht geweld of het veroorzaken van maatschappij-ontwrichtende schade, met als doel (een deel van) de bevolking ernstige vrees aan te jagen, maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen en/of politieke besluitvorming te beïnvloeden' (AIVD z.d.).

-
1. De constatering van een gevoeld tekort;
 2. De duiding en inbedding van dat tekort in een breder religieus of ideologisch verhaal;
 3. De identificatie van de eigen rol in het opheffen van het tekort;
 4. De radicale-verlossingsdaad, waardoor het eigen tekort en de ideologische overtuiging aan de geweldsdaad worden gekoppeld;
 5. De evaluatie en erkenning van de daad door de terrorist en/of achterban.

Met deze vijf stappen kunnen we de levensverhalen van religieus en ideologisch gemotiveerde terroristen analyseren op de aanwezigheid van een verlangen naar verlossing en transcendentie als motief voor geweld. Daarom stel ik, in het verlengde van De Graafs vraag naar toepasbaarheid, in deze bijdrage ten eerste de vraag of er een casus van een *seculiere* terrorist is waaruit het verlangen naar verlossing en een transcendent doel wel blijkt, waarbij de dader de verlossingscyclus van gevoeld tekort via uitgevoerde verlossingsdaad tot de legitimatie van die daad door de achterban doorlopen heeft. Ten tweede kijk ik of ‘de verlossingscyclus’ in deze casus als verklarend model bestaande theorieën en daarmee ons begrip van geweldsmotieven nuanceert.

Het verlossende antwoord is: ja, dat model is inderdaad van toepassing, en wel op de casus van Elliot Rodger, een gewelddadige ‘involuntary celibate’. Incels (voornamelijk jonge mannen) hebben een identiteit gecreëerd rondom hun onvermogen om seksuele relaties aan te gaan met vrouwen (Lounella en Murphy 2022: 1). Hoewel incels een heterogene onlinegemeenschap vormen (Moskalenko et al. 2022: 4; DeCook en Kelly 2021: 714) vinden ze elkaar in de algemene en breed gedeelde opvatting dat ze niet kunnen voldoen aan de eisen die vrouwen aan mannen stellen; hun fysieke en sociale eigenschappen als man schieten tekort (DeCook en Kelly 2021: 709). Aan deze situatie geloven incels weinig te kunnen veranderen, omdat ze nu eenmaal de ‘genetische loterij’ verloren zouden hebben (Kersley 2021).

Elliot Rodger handelde vanuit deze overtuiging toen hij op 23 mei 2014 zijn twee mannelijke huisgenoten en hun vriend thuis doodstak in Isla Vista, Californië. Drie uur later reed hij naar een studentenhuis met vrouwelijke bewoners, met het plan alle aanwezigen te vermoorden. Toen hij de deur van het studentenhuis op slot vond, schoot hij twee passerende studentes dood. Vanuit zijn auto vervolgde Rodger de schietpartij en doodde nog één man. Achtervolgd en verwond door de politie overleed Rodger uiteindelijk door een zelftoegebrachte schotwond aan het hoofd. Naast de zes dodelijke slachtoffers verwondde Rodger dertien anderen (New York Times 2014). Met dit spoor van geweld profileerde Rodger zich postuum als grondlegger van de gewelddadige incelbeweging. Aan die status droegen twee documenten bij. In de drie uur tussen de twee aanslagen uploadde Rodger een filmpje op YouTube, getiteld ‘Day of Retribution’, waarin hij zijn aanslag uiteenzette. Ook stuurde hij een

autobiografisch manifest genaamd 'My Twisted World' aan zijn familie en vrienden, waarin hij de samenhang tussen zijn levensloop en geweldsdaaden verklaarde.

Op basis van deze documenten hebben sociologen de geweldsdaad van Rodger verklaard als een daad van wraak. Zij hanteren daarbij de theorie van *aggrieved entitlement* (vrij vertaald: gewraakt slachtofferschap). Deze theorie verklaart geweld als het resultaat en instrument van wraak, waarover later meer. Hoewel het motief van wraak jegens vermeend onrecht inderdaad een kenmerk van de incelgemeenschap als geheel is en ook duidelijk naar voren komt in Rodgers manifest, kan zijn weg naar geweld nog genuanceerder geduid worden.

Om die nuance met het RV-model aan te brengen, formuleer ik eerst drie punten waarop de theorie van aggrieved entitlement tekortschiet in de verklaring van incelgeweld. Vervolgens ontleed ik met het RV-model Rodgers manifest. Dat 137 pagina's tellende document leent zich goed voor de levensloopbenadering die De Graaf (2021: 19) hanteert, omdat Rodger het chronologisch had ingedeeld en zelf 'kantelpunten' in zijn leven identificeerde die zijn radicaliseringsproces markeerden. Aan de hand van het RV-model betoog ik dat Rodgers verlangen naar zelfverwezenlijking als 'alfaman', naar een betekenisvol leven, naar een gevoelde, grootse 'voorbesteding' (Rodger 2014: 57, 66, 104) en naar het opheffen van de eigen, tekortschietende mannelijkheid – ofwel het verlangen naar transcendentie en verlossing – hem voortstuwden op zijn gewelddadige pad.

De theoretische leemtes van aggrieved entitlement

Tot aan 2020 hebben incelterroristen bijna vijftig dodelijke slachtoffers gemaakt (Hoffman et al. 2020: 569). Dit geweld is voornamelijk uitgelegd aan de hand van aggrieved entitlement (Cottee 2021; Prior 2019; Vito, Admire en Hughes 2018; Myketiak 2016; Witt 2020; Lounella en Murphy 2022; Blommaert 2018; Cottee 2021; Brzuszkiewicz 2020). De vooraanstaande Amerikaanse sociologen Rachel Kalish en Michael Kimmel (2010: 463) leggen uit dat situaties waarin iemand de toegang tot een vermeend privilege wordt ontnomen, diegene dit vermeende onrecht kan willen wreken door de verantwoordelijke te straffen met geweld. Kortgezegd: vermeend slachtofferschap inspireert en legitimeert geweld als instrument van wraak. In het geval van incelgeweld rechtvaardigt een gebrek aan seks dus geweld jegens vrouwen, omdat vrouwen mannen seks ontzeggen.

Er kleven echter drie problemen aan de verklaring die de aggrieved entitlement-theorie geeft voor incelterrorisme. Ik zet ze in deze paragraaf uiteen. Ten eerste neemt deze theorie aan dat (het gebrek aan) seks de hoeksteen van het incelwereldbeeld en de incelidentiteit is (Cottee 2021; Hoffman, Ware en Shapiro 2020). Die aanname is echter te kortzichtig en sterk vereenvoudigd. Seks maakt welzeker deel uit van het wereldbeeld van incels: het symboliseert 'de transformatie naar mannelijkheid' en drukt mannelijkheid uit (O'Donnell 2021: 70; Schrock en Schwalbe 2009). Maar tegelijkertijd is seks ook niet meer dan dat: een graadmeter. Als het

gebrek aan seks namelijk het probleem was, zou het hebben van seks immers ook de oplossing moeten zijn. Onderzoek en interviews met incels wijzen echter uit dat dat niet het gehoopte wondermiddel is dat een incel van zijn identiteit en lot verlost (Hintz en Baker 2021: 3058; Donnelly et al. 2001). Ook al worden incels door anderen gedefinieerd op basis van hun onvermogen om seks te hebben en is dit het kenmerk dat de heterogene incelgemeenschap verbindt, de wereld van incels draait om meer dan seks alleen.

De incelidentiteit en het incelwereldbeeld rusten namelijk op een groter, fundamentele gebrek of tekort dat evenwel ten grondslag ligt aan de focus op seks: de perceptie van eigenwaarde die een eigen, tekortschietende mannelijkheid voedt. Deze perceptie staat op gespannen voet met andere mannen die in de ogen van de incel wel het mannelijkheidsideaal belichamen (Hintz en Baker 2021: 3050-3051).

De centrale rol van mannelijkheid in het wereldbeeld van incels roept de vraag op wat zij dan als de ideale man beschouwen. In een inmiddels klassieke studie leggen Connell en Messerschmidt (2005: 832) deze gedragsnorm uit als hegemoniale mannelijkheid: 'the currently most honored way of being a man'. Deze norm wordt dus gezien als de beste manier om mannelijkheid te belichamen en dicteert daarmee hoe mannen zich tot deze gedragsnormen dienen te verhouden en zich daaraan moeten conformeren. Hoewel de hegemoniale norm per cultuur, maatschappij en tijdsgewricht varieert, laat de kern van het mannelijke ideaalbeeld voor incels zich wel duiden. Vito, Admire en Hughes (2018: 4) tonen dat incels het ideale mannelijke lichaam construeren als een 'instrument of power'; een ideaal dat berust op eigenschappen als 'aggression, toughness, hardness, ableness, and competitiveness' (2018: 4). Incels zetten deze eigenschappen vervolgens af tegen de perceptie van hun eigen tekortschietende belichaming van mannelijkheid. Doordat een incel gelooft dat hij nooit aan het heersende mannelijkheidsideaal kan voldoen en daarin tekortschiet, ontstaat een onoverbrugbare kloof tussen hem en 'alfamannen' (Vito, Admire en Hughes 2018: 5).

Het misplaatste centraalstellen van seks als fundament van de incelidentiteit resulteert vervolgens in een tunnelvisie op geweld als resultaat en instrument van wraak en maakt blind voor andere functies van geweld – mijn tweede punt van kritiek. Het probleem met de kortzichtige focus op wraak is dat als enkel wraak het doorslaggevende motief zou zijn voor incelgeweld, het aantal aanslagen hoger zou moeten liggen. Afwijzing door vrouwen en de daaruit voortkomende wroeging zijn immers breed gedeelde gevoelens onder incels (Cottee 2021; Moskalenko et al. 2022; Lounella en Murphy 2022); maar de meerderheid van de incels legt zich evenwel neer bij een liefdeloos lot (Cottee 2021: 97; Kates 2019-2021). Aggrieved entitlement verklaart dus niet waarom slechts enkele incels hun toetsenbord voor wapens verwisselen, terwijl velen hun wraakgevoelens uiten.

Als we de eenzijdige focus op het gebrek aan seks echter loslaten (en daarmee het idee van geweld als instrument van wraak) en in plaats daarvan, met het RV-model,

een tekortschietende belichaming van mannelijkheid erkennen als de hoeksteen van de incelidentiteit en het incelwereldbeeld, krijgt de geweldsdaad een nieuwe functie. Een recente studie wijst uit dat incels de relatie tussen mannelijkheid en geweld onderkennen; ze steunen en legitimeren geweld collectief als ‘a mechanism for reinforcing their masculinity’ (O’Donnell en Shor 2022: 9; zie ook Baele, Brace en Coan 2021). Hoe dit mechanisme in werking treedt, blijkt uit de opmerking van een incel dat “‘Stacys’ [de knapste vrouwen] get wet during school shootings’ (Potter 2020). De opmerking komt voort uit de vooronderstelling dat vrouwen op agressieve mannen zouden vallen. Tijdens een gewelddadige aanslag is de dader de dominantste van alle mannen, waardoor ‘Stacys’, alleen al door in de buurt van de dader te zijn, in een staat van totale vervoering zouden raken. In die geweldsdaad wordt de dader een ‘Super-Chad’, de mannelijkste man.

Doordat dominantie en agressie onderdeel zijn van het mannelijkheidsideaal biedt datzelfde ideaal ook een uiterste handelingsoptie voor incels om de spanning tussen het mannelijkheidsideaal en de eigen, tekortschietende mannelijkheid op te heffen: geweld bewijst mannelijkheid. Bezien door de lens van radicale verlossing wreekt geweld niet enkel slachtofferschap, maar realiseert het eveneens de identiteitsverandering van incel naar ‘alfaman’ door de tekortschietende mannelijkheid te elimineren. Net als seks draagt geweld dus de belofte van ultieme aantrekkingskracht en ‘ware’ mannelijkheid in zich, en daarmee van transcendentie en verlossing.

Door te stellen dat het gebrek aan seks resulteert in gewelddadig gewroken slachtofferschap, benadrukt aggrieved entitlement ook de passiviteit van de incel – het derde en laatste punt van kritiek. Zo zou een incel de neiging hebben de persoonlijke verantwoordelijkheid te verdoezelen en pas te handelen als het moment van vergelding zich aandient (Vito, Admire en Hughes 2018: 9). Maar welke kantelpunten zorgen daarvoor, en waarom? Wat activeert en mobiliseert de incel in de aanloop naar geweld? De lezing van aggrieved entitlement laat ruimte voor noch deze vragen, noch de zoektocht van de dader naar *agency*, ‘een actieve rol [in] en verantwoordelijkheid’ voor de situatie waarin hij zich bevindt (De Graaf 2021: 270). In het geval van Rodger zullen we weldra zien dat hij, zodra hij zich realiseerde dat hij zijn leven betekenis kon geven via geweld, deze verantwoordelijkheid met volle overgave omarmde. Daarmee legt het RV-model niet alleen de functie van geweld als bewijs van mannelijkheid en als vorm van zingeving bloot, maar onthult het ook het verlossingsmotief: met geweld kan de incel zijn tekortschietende mannelijkheid *zelf* elimineren en ‘alfaman’ worden.

De verlossingscyclus van Elliot Rodger

Door het manifest van Rodger te ontleden aan de hand van het RV-model, zullen we zien hoe hij een narratief construeerde waarin geweld tot zelfverwezenlijking en verlossing zou leiden. De eerste stap van het model, de identificatie van het eigen

tekort, volgde al uit de discussie over de hoeksteen van de incelidentiteit en het bijbehorende wereldbeeld: de tekortschietende eigen mannelijkheid. Ook Rodger (2014: 94) omschreef dit gevoelde tekort duidelijk: 'What I truly wanted... what I truly NEEDED, was a girlfriend. I needed a girl's love. I needed to feel worthy as a male'. De afwezigheid van vrouwelijke liefde concretiseerde zijn gebrek aan mannelijke waarde en betekenis.

Vervolgens bood de online incelgemeenschap Rodger uitkomst om zijn eigen tekort in een collectief verhaal te plaatsen en daarmee verder te duiden (stap 2). Via de berichten op incelforum PUAHate.com kreeg Rodgers idee van vijand en strijd een duidelijke invulling. Zo schreef hij (2014: 117-8): 'Reading the posts on that website only confirmed many of the theories I had about how wicked and degenerate women really are.' Online vond Rodger dus een diep moralistisch en manicheïstisch verhaal van de slechte, knappe tegen de goede, lelijke mensen dat zijn ideeën over persoonlijke strijd en vriend en vijand in een vastomlijnd, normatief en ideologisch kader plaatste en daarmee van zuurstof voorzag. Als blijk van deze aansluiting bij en vereenzelviging met de gemeenschap postte Rodger een oproep tot revolutie: 'One day incels will realize their true strength and numbers, and will overthrow this oppressive feminist system' (Glasstetter 2014).

Maar diezelfde interacties radicaliseerden Rodger ook. Na enige tijd op PUAHate.com te hebben doorgebracht, realiseerde Rodger zich dat 'many of them [online incels] share my hatred of women, though unlike me they would be too cowardly to act on it' (2014: 117). Door het contact met de online incelgemeenschap kreeg Rodger dus ook een beter beeld van de eigen rol: het systeem diende omvergeworpen te worden om incels te helpen, maar andere incels waren tegelijkertijd te laf om dat te doen. Rodger zou zelf de touwtjes in handen moeten nemen. In de interactie tussen Rodger en de bredere sociale context ontstond de samenhang tussen de behoefte om het eigen tekort op te heffen en het collectief te helpen door actie te ondernemen.

In tegenstelling tot wat eerdere studies betoogden, herkende Rodger vervolgens heel duidelijk zijn eigen rol, aandeel en verantwoordelijkheid (stap 3). Dit 'major turning point', zoals Rodger het zelf omschreef (2014: 56), volgde na het lezen van online posts over 'teenagers having seks'. Deze posts herinnerden Rodger aan het mislukte leven dat hij leidde en dwongen hem uit zijn zelfgekozen afzondering (ibid.: 56): 'I couldn't just stand by [...]. I refused to continue hiding away from the world'. Zijn keuze om zich niet langer af te sluiten van de wereld leidde tot een openbaring:

I then had the revelation that just because I was condemned to suffer a life of loneliness and rejection, doesn't mean I am insignificant. I have an exceptionally high level of intelligence. I see the world differently than anyone else. Because of all of the injustices I went through and the worldview I developed because of them, I must be

destined for greatness. I must be destined to change the world, to shape it into an image that suits me!

Deze revelatie markeerde Rodgers omarming van de morele verantwoordelijkheid die hij nu voelde. De laatste zin van het citaat geeft op krachtige wijze de volle omvang van Rodgers besef weer: hij kon en zou de wereld zo inrichten dat deze zijn lijdensweg, zijn leven van onrecht, zinvol zou maken. Rodger had nu een doel om 'furieus' voor en naartoe te leven en dat gaf hem het gevoel van 'macht' (ibid.: 57). Daartoe probeerde Rodger eerst om op niet-gewelddadige manieren eigenwaarde en mannelijkheid af te dwingen, maar al snel realiseerde hij zich dat dat niet genoeg zou zijn: '[i]t was all I could do at the time' (ibid.: 88).

Uit dit besef volgde Rodgers overtuiging dat geweld het enige middel was dat sterk genoeg zou zijn om echte verandering, het worden van een 'echte' man, te bewerkstelligen (stap 4). Hij sloot zijn manifest dan ook af met de zin '[f]inally, at long last, I can show the world my true worth' (Rodger 2014: 137). Door zichzelf te bewapenen kreeg Rodger de dominante en agressieve kwaliteiten die hij associeerde met het mannelijkheidsideaal. Niet voor niets snoefde Rodger (ibid.: 132) na de aanschaf van zijn wapen '[w]ho's the alpha male now, bitches?'. In Rodgers ogen zou zijn geweldsdaad dus zijn 'ware waarde' demonstreren en bevestigen. Het gebruik van geweld zou culmineren in zijn transcendentie, met verlossing als effect: Rodger zou zijn tekortschietende mannelijkheid uit het verleden elimineren.

Sinds zijn aanslag vereert en verafgoedt de incelgemeenschap Rodger als 'Saint' en 'supreme gentleman' (stap 5) (Witt 2020). Van cruciaal belang op dit punt is dat Rodger twee documenten heeft nagelaten waarmee de 'sociale beleving van verlossing' (De Graaf 2021: 39) ondanks Rodgers dood door anderen herkend en herbeleefd kan worden. Zo posten andere incels veelvuldig de opmerking 'go ER', een oproep om Rodgers geweld te imiteren, en verwijzen andere gewelddadige incels in hun eigen manifesten eveneens naar Rodger als voorbeeld (Blommaert 2018: 201-206). Uit deze uitingen van erkenning blijkt dat niet alleen Rodger transcendentie en verlossing in het geweld vond, maar ook zijn achterban die daad en het verlossende effect als zodanig legitimeert.

Conclusie

Het doel van dit artikel was om ten eerste het RV-model toe te passen op de casus van een seculiere terrorist, om zo ten tweede de meerwaarde en nuancering van het RV-model in verhouding tot bestaande theorieën te identificeren. Uit de analyse van de casus van Elliot Rodger volgt dat er inderdaad sprake is van een seculier of aards verlangen naar verlossing. Transcendentie presenteert zich in dit geval als het overstijgen van de incelidentiteit en zelfverwezenlijking, met verlossing als het beoogde en gewenste effect van transcendentie, namelijk het opheffen van de tekortschietende mannelijkheid. Beide volgen uit geweld, dat als handelingsoptie in het extreme verlengde ligt van kenmerken van het door incels geïdealiseerde man-

nelijkheidsbeeld, zoals dominantie en agressie. Benaderd vanuit dit verlossingsperspectief voldoet Rodgers aanslag daarmee aan wat De Graaf (2021: 23) als 'orthop-raxis' kwalificeerde: de geweldsdaad als de ultieme en passende realisering van het mannelijkheidsideaal.

De sterke, nuancerende kracht van het RV-model, in vergelijking met de sociologische theorie van aggrieved entitlement, ligt in de analyse van het 'eerstepersoonspectief' (Peels 2021: 335). Zoals ik heb laten zien, schuilen in de tegenstelling tussen passieve lotsberusting en de omarming van geweld individuele nuances die verloren gaan in de analyse van gewraakt slachtofferschap op collectief niveau. Deze nuances berusten op de actieve omarming van persoonlijke schuld en verantwoordelijkheid, mobiliserende elementen die aggrieved entitlement over het hoofd ziet. In een diepgravende analyse van het gehele narratief van één terrorist, verbindt het RV-model slachtofferschap en de geweldsdaad met het tussenliggende station van schuld en de eigen betrokkenheid bij de situatie. Zo laat het RV-model zien dat Rodger in zijn narratief van radicale actie de schuld niet alleen bij anderen neerlegde en alleen maar wraak nastreefde. Daarmee benadrukt het model de erkenning van individuele verantwoordelijkheid als activerend element en legt het de kantelpunten in het radicaliseringsproces bloot.

Net als bij de religieuze invulling van verlossing zoals weergegeven door De Graaf (2021: 266) blijkt dat ook Rodger kon bogen op een grote gemeenschap van gelijkgestemden met herkenbare ervaringen en een gedeeld lijden. Daarin vond Rodger bevestiging van zijn persoonlijk tekort. Anders dan bij geloofsgemeenschappen die rekruteren en oproepen tot geweld lijkt Rodgers interactie met de incelgemeenschap hem echter voornamelijk in negatieve zin te hebben aangespoord tot geweld. Het gebrek aan daadkracht bij andere incels, die door Rodger schimpend werden bestempeld als lafaards, plantte bij Rodger het zaadje om de regie in eigen hand te nemen. In de geweldsdaad van Rodger kwamen dus verschillende lijnen samen: het elimineren van de tekortschietende mannelijkheid, de zoektocht naar betekenis en zingeving aan het eigen lijden, het opheffen van het collectieve lijden, maar ook het bewijzen van de eigen daadkracht en superioriteit ten opzichte van andere incels. Leggen we Rodger naast de verlossingstypologie (De Graaf 2021: 267-268) met in het achterhoofd ook het wraakmotief waarvan Rodger blij gaf, dan is Rodger het best te karakteriseren als een zinzoekende fanaticus die niet enkel wraak nam op degenen die hij verantwoordelijk hield voor zijn lijden, maar ook nieuwe betekenis aan zijn leven wilde geven en met geweld als breekijzer zijn mannelijke status trachtte te veranderen.

Een nieuwe studie naar radicale verlossing in casestudies waarbij ideologische en religieuze transcendentie mogelijk overlopen, kan een nadere invulling van beide vormen en hun onderlinge verhouding bieden. Daarbij kan gedacht worden aan de man die ter verlossing van zijn 'eigen verleidingen' in 2021 acht mensen doodschoot in drie massagesalons in Atlanta, Georgia (Graham 2021).

Prevaleert een religieuze of seculiere, ideologische invulling van transcendentie, of versterken ze elkaar zodanig dat een nog giftiger cocktail van verlossingsgeweld ontstaat? Dat is een vraag voor volgend onderzoek, waartoe De Graaf met de gestructureerde analyse van radicale verlossing, benaderd vanuit het eerstpersoons-perspectief, terrorismewetenschappers zowel een impuls als een instrument heeft gegeven.

Literatuur

- AIVD (z.d.) Terrorisme. Verkregen van: www.aivd.nl/onderwerpen/terrorisme (bekeken op 20 maart 2023).
- Baele SJ, Brace L en Coan TG (2021) From “Incel” to “Saint”: Analyzing the Violent Worldview behind the 2018 Toronto Attack. *Terrorism and Political Violence*, 33(8): 1667–1691. DOI:10.1080/09546553.2019.1638256.
- Blommaert J (2018) Online-offline modes of identity and community: Elliot Rodger’s twisted world of masculine victimhood. In: Hoondert M, Mutsaers P en Arfman W (red.) *Cultural Practices of Victimhood*. London: Routledge, pp. 193–213.
- Brzuszkiewicz S (2020) Incel Radical Milieu and External Locus of Control. *The International Centre for Counter-Terrorism – The Hague (ICCT) Evolutions in Counter-Terrorism*, 2: 1–20. DOI:10.19165/2020.5.21.
- Connell RW en Messerschmidt JW (2005) Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept. *Gender and Society*, 19(6): 829–859.
- Cottee S (2021) Incel (E)motives: Resentment, Shame and Revenge. *Studies in Conflict and Terrorism*, 44(2): 93–114. DOI:10.1080/1057610X.2020.1822589.
- Daly SE en Reed SM (2022) “I Think Most of Society Hates Us”: A Qualitative Thematic Analysis of Interviews with Incels. *Sex Roles*, 86(1-2): 14–33. DOI:10.1007/s11199-021-01250-5.
- DeCook JR en Kelly M (2021) Interrogating the ‘Incel Menace’: Assessing the Threat of Male Supremacy in Terrorism Studies. *Critical Studies on Terrorism*, 15(3): 706–726. DOI:10.1080/17539153.2021.2005099.
- Donnelly D, Burgess E, Anderson S, Davis R en Dillard J (2001) Involuntary celibacy: A life course analysis. *Journal of Sex Research*, 38(2), 159–169. DOI:10.1080/00224490109552083.
- Glasstetter J (2014) Shooting Suspect Elliot Rodger’s Misogynistic Posts Point to Motive. *Southern Poverty Law Center*, 24 mei, www.splcenter.org/hatewatch/2014/05/23/shooting-suspect-elliott-rodgers-misogynistic-posts-point-motive.
- Graaf B de (2021) *Radicale verlossing*. Wat terroristen geloven. Amsterdam: Prometheus.
- Graham R (2021) Atlanta Suspect’s Fixation on Sex Is Familiar Thorn for Evangelicals. *The New York Times*, 20 maart, <https://www.nytimes.com/2021/03/20/us/evangelical-sex-addiction-atlanta-suspect.html>.

-
- Hintz EA en Baker JT (2021) A Performative Face Theory Analysis of Online Facework by the Formerly Involuntarily Celibate. *International Journal of Communication*, 15: 3047–3066.
- Hoffman B, Ware J en Shapiro E (2020) Assessing the Threat of Incel Violence. *Studies in Conflict and Terrorism*, 43(7): 565–587. DOI:10.1080/1057610X.2020.1751459.
- Kalish R en Kimmel M (2010) Suicide by mass murder: Masculinity, aggrieved entitlement, and rampage school shootings. *Health Sociology Review*, 19(4): 451–464. DOI:10.5172/hesr.2010.19.4.451.
- Kates N (2019-2021) *Incel*. Verkregen van: podcasts.apple.com/us/podcast/incelel/id1469915971.
- Kersley A (2021) How Do You Deradicalise an Incel? *Wired UK*, 23 oktober, www.wired.co.uk/article/how-do-you-deradicalise-an-incelel.
- Kimmel MS (2017) *Angry white men: American masculinity at the end of an era*. New York: Nation Books.
- Lounela E en Murphy S (2022) *Negotiating violence in incel online discussions of the Plymouth shooting*. Paper gepresenteerd bij European Consortium for Political Research Annual Conference, Innsbruck.
- Moskalenko S, Fernández-Garayzábal González J, Kates N en Morton J (2022) Incel Ideology, Radicalization and Mental Health: A Survey Study. *The Journal of Intelligence, Conflict, and Warfare*, 4(3): 1–29. DOI:10.21810/jicw.v4i3.3817.
- New York Times (2014) A Trail of Violence of Isla Vista. *New York Times*, 25 mei, www.nytimes.com/interactive/2014/05/25/us/trail-of-violence-in-ista-vista.html.
- O'Donnell KM (2021). Incel Mass Murderers: Masculinity, Narrative, and Identity. *Ohio Communication Journal*, 21(1): 64–76.
- O'Donnell C en Shor E (2022) “This is a political movement, friend”: Why “incels” support violence. *British Journal of Sociology*, 73: 336–351. DOI:10.1111/1468-4446.12923.
- Peels R (2021) In gesprek met de terrorist. *Beleid en Maatschappij*, 48(3): 333–337. DOI:10.5553/BenM/138900692021048003012.
- Potter N (2020) Incels Are the Tip of the Patriarchal Iceberg. *Belltower News*, 29 oktober, www.belltower.news/interview-with-veronika-kracher-incels-are-the-tip-of-the-patriarchal-iceberg-105911/.
- Rodger E (2014) My Twisted World: The Story of Elliot Rodger. Verkregen van: www.documentcloud.org/documents/1173808-elliott-rodger-manifesto.html (bekeken op 20 maart 2023).
- Schrock D en Schwalbe M (2009) Men, Masculinity, and Manhood Acts. *Annual Review of Sociology*, 35(1): 277–295. DOI:10.1146/annurev-soc-070308-115933.
- Taylor J (2018) The Woman Who Founded the “Incel” Movement. *BBC*, 30 augustus, www.bbc.com/news/world-us-canada-45284455.
- Vito C, Admire A en Hughes E (2018) Masculinity, aggrieved entitlement, and violence: Considering the Isla Vista mass shooting. *NORMA*, 13(2): 86–102. DOI:10.1080/18902138.2017.1390658.

Over de auteur

Annelotte Janse is sinds 2019 promovenda aan de Universiteit Utrecht. Haar onderzoek richt zich op het ontstaan van internationale netwerken tussen Amerikaanse en West-Duitse rechtsextremisten tussen de jaren 1960 en 1980. Voor haar werk kreeg ze onder meer de Best Student Paper Prize van de Society for Terrorism Research (2021) en een fellowship van de Hofvijverkring. Voor haar promotietraject was zij verbonden aan het onderzoeksproject 'Radicale verlossing. Wat terroristen geloven' van professor Beatrice de Graaf, gefinancierd door het Ministerie van Justitie en Veiligheid.